

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 22
2513 AA DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Ons kenmerk
DGA-PAV / 19112380

Datum 9 mei 2019
Betreft Beantwoording schriftelijke vragen van de PvdA-fractie in vervolg op
het mondeling overleg van 4 december 2018 over de LNV-visie

Geachte Voorzitter,

Bij deze reageer ik, mede namens de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK), op de brief van uw vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 19 april 2019 inzake het mondeling overleg dat ik met uw Kamer voerde op 4 december 2018 over de LNV-visie.

Irish Food Board

De Irish Food Board, *Bord Bia*, heeft als doel het promoten van de afzet en export van het Ierse product. Daarnaast heeft de Irish Food Board het initiatief genomen voor *Origin Green*, een duurzaamheidsprogramma voor voeding en dranken waaraan bedrijven uit de gehele Ierse voedselketen op vrijwillige basis kunnen deelnemen. *Origin Green* is ook een groen (overheids-)certificaat waaraan 65.000 Ierse boeren en meer dan 270 verwerkers/retailers/foodservice operators mee doen; samen goed voor 90 procent van de Ierse agrarische export. Het verminderen van de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen is een belangrijk onderdeel van het programma. Het ministerie, de zuivelketen, milieuorganisaties, onderzoekers en *Bord Bia* werken daar samen aan. Voor boeren is een *carbon navigator* opgesteld, die helpt om op hun specifieke situatie afgestemde stappen te zetten. Leden van *Origin Green* hebben zichzelf daarnaast een aantal duurzaamheidsdoelen opgelegd met betrekking tot voedselverspilling, energie en water.

De aanpak/opzet van *Origin Green*, waarin diverse partijen uit het maatschappelijk veld samen worden gebracht, is een interessante aanpak die nader bekeken zal worden in het kader van de realisatie van de visie. Ik heb u toegezegd het realisatieplan van de LNV-visie uiterlijk in mei 2019 toe te sturen. In dit realisatieplan staan veel acties en initiatieven die bijdragen aan verduurzaming van productie en consumptie. In het realisatieplan zal ik ook aandacht hebben voor een bredere samenwerking tussen partijen gericht op duurzaamheid, zoals de *Origin Green*-aanpak.

Rijksvastgoedbedrijf

In de brief van de staatssecretaris van BZK waar u naar verwijst, staat vermeld dat het Rijksvastgoedbedrijf waar mogelijk zal meewerken aan grondgebonden proefprojecten om de internationale positie van Nederland als koploper in de landbouw te behouden en transitie naar kringlooplandbouw te bevorderen. Gevraagd is om 'waar mogelijk' te concretiseren.

Het Rijksvastgoedbedrijf handelt marktconform, openbaar en transparant bij de uitoefening van zijn taken. Dit betekent dat verkoop en/of inbreng van agrarische rijksgronden openbaar geschiedt tegen marktconforme prijzen; ook indien deze rijksgronden worden ingezet voor het realiseren van publieke doelen. Pachtovereenkomsten voor oppervlakten groter of gelijk aan zes hectare worden via een openbare inschrijving aan de markt aangeboden. In uitzonderingsgevallen, zoals een proefproject, kan rijksgrond onderhands voor de marktconforme waarde in gebruik worden gegeven. In het kader van de transitie naar kringlooplandbouw kan gedacht worden aan proefprojecten ten behoeve van een goede bodemkwaliteit of alternatieve gewassen bij bodemdaling. Het initiatief voor dergelijke proefprojecten kan genomen worden door zowel de sector als ook door de Rijksoverheid zelf. Vooralsnog zijn er echter nog geen proefprojecten gestart. Wel is door het Rijksvastgoedbedrijf aan Wageningen UR gevraagd om te onderzoeken op welke aangepaste wijze de agrarische rijksgronden in gebruik gegeven kunnen worden, zodat de bodemkwaliteit bevorderd wordt.

Behoud koploperpositie

In uw brief stellen de leden van de PvdA-fractie dat de brief van de staatssecretaris van BZK zo gelezen kan worden dat het doel 'behouden van de internationale koploperpositie' op gespannen voet kan staan met het doel 'het bevorderen van de kringlooplandbouw' en vragen mij hoe ik dat zie. Ik zie dit niet zo, noch wordt dat bedoeld in de brief van de staatssecretaris van BZK, en het kabinet is van mening dat beide doelen elkaar versterken.

De internationale koploperpositie van de Nederlandse agrofoodsector nu is vooral gebaseerd op hoogstaande kennis en kunde die gericht zijn op productie-efficiëntie, betrouwbare kwaliteit en leveringszekerheid. In de LNV-visie heb ik aangegeven dat deze – wereldwijde – nadruk op productie-efficiëntie niet langer op deze manier vol te houden is. Doordat we op mondiale schaal aanlopen tegen de grenzen van het gebruik van grondstoffen, of die al hebben overschreden, zullen we toe moeten naar een wijze van produceren met minder grondstoffen en meer hergebruik van reststromen; de kringlooplandbouw die ik voorsta. In toenemende mate zal er behoefte ontstaan aan kennis en kunde over het zuiniger omgaan met grondstoffen en andere natuurlijke hulpbronnen. Door het bevorderen van de transitie naar een kringlooplandbouw en onze kennis en kunde nu al te richten op wat ik gemakshalve grondstoffen-efficiëntie noem, kan Nederland internationaal zijn koploperpositie behouden. Niet alleen de kennis en de technologieën die Nederland op het gebied van grondstoffen-efficiëntie ontwikkelt zullen internationaal op veel belangstelling kunnen rekenen; ook verwacht ik dat de laagte van de voetafdruk van agrarische producten – van uitgangsmateriaal tot voedingsproducten – in toenemende mate een onderscheidend kenmerk op de internationale markt wordt.

Toekomstige pachtwetgeving

Eén van de praktische uitingsvormen van de hiervoor vermelde evolutie is dat het bodembeheer (aantoonbaar) duurzaam is. Duurzaam bodembeheer leidt tot een betere bodemvruchtbaarheid voor de landbouw en levert de samenleving duurzamer geteelde gewassen als basis voor duurzaam voedsel op, een betere waterkwaliteit, grotere waterbuffering en een grotere biodiversiteit, en draagt bij aan de klimaatopgave. Ik zie het dan ook als mijn taak om het rijksbeleid waar nodig zodanig bij te stellen dat positieve prikkels voor duurzaam bodembeheer worden gerealiseerd. Daartoe ben ik in het afgelopen najaar gestart met de herziening van het pachtbeleid. Recent heb ik de Hoofdlijnenbrief herziening pachtbeleid uitgebracht (Kamerstuk 27 924, nr. 73).

De Hoofdlijnenbrief wil ik als richtsnoer gebruiken voor het opstellen van een nieuwe pachtwetgeving. Belangrijk uitgangspunt voor het nieuwe pachtstelsel is een duurzaam ondernemersklimaat en een duurzaam bodembeheer. Langjarige relaties tussen pachters en verpachters maken duurzaam bodembeheer beter mogelijk, omdat investeringen in de bodem dan beter terugverdiend kunnen worden. Vooruitlopend op de herziening van de pachtwetgeving is in overleg met de staatssecretaris van BZK nu reeds het beleid van het Rijksvastgoedbedrijf ten aanzien van het in gebruik geven van agrarische rijksgronden herzien. Een deel van de rijksgronden zal weer langjarig in gebruik worden gegeven middels erfpacht en bij kortlopende pacht met openbare inschrijving zullen de voorwaarden voor duurzaam bodembeheer op basis van de uitkomsten van het onderzoek van de Wageningen UR worden versterkt (Kamerstuk 24 490, nr. 25).

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit